

יונתן בן עוזיאל

אונקלוס

הֵהֱם וַיִּגְדֵּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל- מֹשֶׁה וַנִּפְק לָוֶה אַחֲוָהִי. קַאִינוֹן יִרְכָא מֹשֶׁה וַנִּפְק לָוֶה

ר ש י

כמו זניתי, עשיתי, לויתי: (יח) ויגדל משה. והללל כזר כתיב ויגדל הילד? אמר רבי יהודה

ת ו ר ה ש ב ע ל פ ה

<p>[פג] ויגדל משה, כל בני פלטין של פרעה היו מגדלין אותו שנאמר ויגדל משה. (פדר"א פמ"ח) [פד] ויגדל משה, אמר לו פרעה רוצה ולא רוצה בן בתי את (לא) כל פרקופי שאת</p>	<p>[פב] ויגדל משה, חזקה אותו זמן בן ס' שנה היה שנאמר ויגדל ויצא, גדל וישב בישיבה (שהיה זקן ויושב בישיבה). (בראשית רבתי לר"מ הדרשן דף יג)</p>
--	--

09/07/2018 08:04

הזכירו רבותינו ועל כל פנים לא הגיע לעשרים. וראה לעיל אות פ. ולקמן אות קטו. ממדרש אבכיר: באותה שעה לא היה כי אם בן עשרים. וכ"ה בכת"י מדרש הבאור ומדרש החפץ. וע"פ המבואר בספר הישר ודברי הימים למשה היה בן י"ח. ובשלשלת הקבלה מביא שיטה שהיה אז בן כ"ט. והדיעה שהיה בברחו בן מ' הוא מספרי במדבר שנו. שהיה ארבעים במצרים במדין וארבעים במדבר. וכ"ה במדרש ויושע: כשיצאתי ממצרים בן ארבעים שנה הייתי. וראה מדרש הגדול בראשית דף תשעא. ובמדב"ר פי"ד—מ: משנברא העולם ועד שהיה משה בן ל"ב שנה שהתחיל להורות לישראל במצרים אלפים וארבע מאות שנה. ובספר היובלים פמ"ז: ותהי בחצר שלשה שבועות שנים עד יום צאתך מחצר המלכות. וזה הוא כ"א שנה. ולקמן אות פב. מבואר דהיה בן ששים. ובאגדות היהודים ח"ה תו. מביא משם ארתפנוס שמשו שהה במדין שלשים שנה. נמצא שהיה בברחו בן נ'. (אם לא יסבור כאותה האגדה ששהיה גם בכוש) ונמצא שיש לפנינו ט' שיטות, בן כמה שנים היה אז יב, יח, כ, כא, כט, לב, מ, נ, ס. ומענין מה שכותב בכת"י חמאת החמדה: ובקשתי אני המתבר זה הקצור לידע כמה היו שנותיו של משה באותו הזמן ולא ידעתי והשם יעזור ואמצאהו. ואולי כוון לומר מפני רוב השיטות לא מצא דבר ברור. [פב] ראה לעיל אות פא. ותו"ש בראשית פכ"ג אות ה. ופמ"ו קסד. בתנחומא שמות י. ברח למדין ועשה שם כ' שנה, ובעץ יוסף: הוא טעות סופר כו' וצ"ל או ארבעים או ששים. ולפי דרש הנ"ל מבואר שאין כאן ט"ס ודרש זה הוא כמ"ד שהיה בן ששים שנה כשיצא מבית פרעה. ושהה במדין רק כ' שנה. [פג] בספר הישר: ויהי משה בבית פרעה הולך וגדל וה' עמו. ויהי בהיות הנער בבית המלך בגדי ארגמן לבושו ויגדל בקרב בני ישראל. ויהי כאשר גדל משה בבית המלך ותחשבהו בתיה בת פרעה לבן ויכבדוהו כל בית פרעה וייראו מפניו כל אנשי מצרים כו' ויהי בהיות משה בבית המלך יוצא ובא בבית ויתנהו ה' לחן בעיני פרעה ובעיני כל עבדיו ובעיני כל אנשי מצרים ויאהבו את משה מאד כו' ויהי משה גדול בעיני כל מצרים ובעיני בני ישראל ודורש טוב אל עמו ישראל ודובר עליהם דברי שלום לפני המלך. וראה לעיל אות פא. מדברי הימים למשה ובמדרש ויושע פי"ו. ופילון בחיי משה מתאר באריכות חייו בפלטין של מלך ואיך כל חכמי מצרים יון וכשדים למדוהו כל מיני חכמות וידיעות נשגבות. ובמשך זמן קצר השכיל משה מכל מלמדיו, ולבו ראה הרבה חכמה ודעת והתרומם עד למעלות ראש. וראה בספרו של יוסיפוס נגד אפיון. ובפ"י הרלב"ג. וכן כותב בכת"י ר' אפרים עה"ת: הסיבה שיתגדל אדונינו משה בבית פרעה כדי שיתחכם שם עם חכמי המצרים. כי היו חכמים גדולים, ועוררוהו למצא האמת ועוד כדי להיות לו נפש גבוהה ולא יגדל בשפלות ובעבדות כאשר אחיו העברים, ולזה התגבר כנגד פרעה והוציא את ישראל מארצו. ודבריו האחרונים מבוארים באבן עזרא כאן: אלו היה גדל בין אחיו ויכירוהו מנעוריו לא היו יראים ממנו כי יחשבוהו כאחד מהם (ונראה שכאן הוא מקור הרעיון של הפתגם אין נביא בעירו המוזכר בפירושו של ר' יוסף יעב"ץ לאבות פ"ג מט"ו ומובא במדרש שמואל שם: ואז"ל אין נביא בעירו. וכ"כ החת"ס בשו"ת חו"מ סי' כ"ב שאמרו חז"ל אין נביא בעירו ולא נמצא בשום מקום בספרי חז"ל). ופריידיענטאהל בספרו הלניסט סטודיען כותב בשם סופר הלניסטי אחד ושמו ארטאפאנוס (חי הרבה שנים קודם חורבן הבית וגשאריו ממנו קטעים המובאים בספרי יונים) שמשו הנחיל הרבה דברים מועילים והמציא אניות ומיכניות לבנין אבנים וגם כלי מלחמות המצרים וגם אורגנות למלאכת המים ולמלחמה. גם את הפילוסופיא (והרפואה) וגם אותיות הקדש לכהנים. בגלל הדברים האלה אהוב היה משה לבריות וגם בעיני הכהנים נכבד כעין כבוד אלוה. נעתק בהגהן ח"ז דף לא. וראה מ"ש ר"ל גינצבורג באגדות היהודים ח"ה דף תב. בספר שפתי כהן כותב: מצאתי כתוב שבעודנו בבית אמו עד שלא נגמל בא המלאך הגואל ולמדו התורה ונתן לו חן בעיני כל רואיו ולז"א ויגדל הילד גדל בחכמה שלימדו המלאך, ולזה הרג המצרי בזה השם שלימדו המלאך והיה נושא חן בעיני הכל כו' ומיום שהביאתו אמו לבית פרעה לא אכל ממאכליו ולא שתה ממימיו אלא המלאך היה מזמין לו מאכל ומשקה. ולזה עמד ק"כ יום בלא אכילה כי הורגל במאכל רוחני. ובספר היובלים פמ"ז: ויהי כאשר גדלת ויעלוך אל בית פרעה ותהי לו לבן וילמדך עמרם אביך ספר וככלותך שלשה שבועות הביאך אל חצר המלכות. [פד] מאמר זה מביא בובר בהערות לתנחומא ישן וארא יז. מתנחומא כתב יד אקספורד ומובא בגזי שכטר ח"א דף קיג. מכת"י מהדורות חדשות מתנחומא